

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

Pelkästään kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla ei voida saavuttaa visiota. Ehdotamme laajempaa poikkihallinnollista poliittista sitoutumista (selonteko sivu 19: "kulttuuripoliittikka ulottuu kaikille politiikan aloille."). Lisäksi oleellista on laajentaa visiotasolla käsite kulttuuri koskemaan erityisesti taidetta. Näin visiotasolla tunnistetaan myös taiteen tekijät; luovan toiminnan alkulähde.

Visio on kulttuuripoliittinen tavoitetila 2040-luvulla: 2040-luvulla taide ja kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen taide ja kulttuuripoliittikan sekä yhteiskunta-, sosiaali-, terveys- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kuvaukseen tavoitetila 1. Kulttuuri on muutosvoima toivomme lisättävän seuraavat:

Taide lisää yhteiskunnan resilienssiä: mahdollistaa joustavuuden erilaisissa kansallisissa ja globaaleissa muutoksissa.

Kulttuurin huomioiminen osana huoltovarmuutta.

Kuvaukseen tavoitetila 2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Lause "Kulttuuri merkittävä elinkeino, ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta" vaatii muutoksen. Käsite perusteollisuus yhdistettynä luovaan toimintaan sekä ensisijaisesti palvelujen tuottamiseen on ontuva.

Lisäksi on huomioitava, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen ensisijainen tarkoitus on tuottaa hyvinvointia, joilla on myös kiistaton positiivinen vaikutus erityisesti julkiseen talouteen. Taide vastaa osaltaan ihmisten fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Tämän huomioiminen, osana yhteiskunnan taloudellista ekosysteemiä, vähentää sosiaali- ja terveystalouden kuluja.

Kuvaukseen tavoitetila 3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Ehdotamme seuraavaa lisäystä kuvaukseen: "Monimuotoinen ja saavutettava taide ja kulttuuri on jokaisenoikeus."

Tavoitetila 4:n Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista

Kuvaus vaatii kokonaisuudessaan tarkentamista ja selkiyttämistä. Tässä muodossa kappale ei ole ymmärrettävä. Onko kyse maakuvatyöstä ja kulttuuriviennistä eli ulkopoliitiikasta? Näin ollen visioon on lisättävä myös ulkopoliitiikka aktiivisena vision toteuttajana. Poikkihallinnollinen ajattelu puuttuu.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [▪ Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. ▪ Varmistetaan eri taiteenalojen kehitysmahdollisuudet sekä tasapuolinen kohtelu valtionrahoituksessa uudistamalla toimintamalleja ja rahoitusinstrumentteja. Muodostetaan lisäksi aiempaa laajempia, taiteen ja kulttuurin eri aloja yhteen liittäviä rahoitusinstrumentteja ja toimintamuotoja. ▪ Julkisen ja yksityisen sektorin yhteisrahoitusmalleilla edistetään ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen alueellista, paikallista ja kielellistä saatavuutta, taiteen vapaan kentän työllisyyttä sekä alan toimintaedellytysten paranemista. Rakenteet ja hallinnolliset resurssit tukevat kulttuurin alan ammattilaisena työskentelemistä myös muualla kuin suurissa kaupungeissa. Lisäksi "Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö" toimenpiteen alta tähän kokonaisuuteen sopisi valtionavustusten

strateginen kehittäminen, jossa tulisi huomioida rahoituksen ennakoitavuuden huomiointi monivuotisilla rahoitussuunnitelmilla sekä päätöksillä ja lisäämällä monivuotisia avustuksia.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

1. Tanssin aluekeskukset ainoana 2000-luvulla kehitettynä nykyaikaisena taidekentän rakenteena toteuttaa jo monia selonteossa ehdotettuja toimenpiteitä omalla taiteen alallaan ja toimialueillaan. Aluekeskusten toiminnan synnyttämää tietoa ja kokemuksia olisi kannatettavaa hyödyntää kulttuurialalla laajemmin sekä varmistaa tämänkaltaisten toimijoiden riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

2. Tanssin aluekeskusten perustamisesta laadittiin selvitys vuonna 2023. Selvityksen yhteydessä laadittiin seuraavat politiikkaehdotukset:

Tanssin aluekeskusten asema tanssin alan työelämän parantajana ja tanssitaiteen saavutettavuuden edistäjänä olisi hyvä vakiinnuttaa kulttuuripolitiikassa kansallisella päätöksellä niille suunnatusta erityisestä ja vakituisesta valtionavustuksesta.

3. Aluekeskukset toimisivat hedelmällisenä alustana kahdelle toisiinsa liittyvälle kansalliselle pilottihankkeelle. Ensinnäkin ne voitaisiin ottaa mukaan kokeiluun, jossa testattaisiin taiteilijapalkkaa tai muuta sen kaltaista freelancer- ja yksinyrittävien taitelijoiden toimeentuloa parantavaa tukea.

Toinen pilottihanke, jolle tämän ja muiden taiteenalojen työtä koskeneiden tutkimusten tulosten valossa voisi olla tilausta, olisi sellainen, jossa tanssin aluekeskusten työllistämismallia laajennettaisiin muille esittäviätaiteiden aloille.

4. Aluekeskusten asemaa suhteessa vuonna 2019 voimaan tulleeseen lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta voitaisiin vahvistaa tavalla, joka edistäisi niiden asemaa paikallisina taide- ja kulttuuripalveluja tarjoavina toimijoina.

Ehdotamme näiden toteuttamista osana kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoa.

Selvitys on ladattavissa osoitteesta: Talaskivi, K. (2023). Turvaa ja pysyvyyttä sirpaletyön tekijöille : tanssitaiteilijoiden kokemuksia tanssin aluekeskustoiminnan vaikuttavuudesta alan työllisyyteen ja työoloihin. YFI julkaisuja.17. Jyväskylän yliopisto. URN: URN:ISBN:978-951-39-9807-3

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

1. Aluekeskusten ja muiden alustatoimijatyyppeiden taidetoimijoiden potentiaalin tunnistaminen ja tunnustaminen suhteessa nykyiseen ja tulevaan toimintaympäristöön. Näiden uudenpolven toimijoiden rahoituksen ja rahoitusmekanismien kehittämistä kestävästi, joka ei onnistunut viimeisen VOS uudistuksen yhteydessä.

2. Taidemuodoista kielestä riippumattomat ja kehollisuutta sekä liikkumista vahvistavat taidemuodot, tanssi ja sirkus, pystyvät integroimaan ja tuomaan yhteen kielitaidosta ja kielestä riippumatta. Tanssi tulisi tästä syystä tunnistaa itsenäisenä taidemuotona ja positiivista kehonkuvaa liikkumisessa vahvistavana perusopetuksesta lähtien.

3. Osa toimenpide-ehdotuksista on jo jonkin toimijan vastuualueella. Esimerkkinä tästä "Kulttuurin perusta kestäväksi" -toimenpidekokonaisuudessa vaikkapa taiteen perusopetus tai kulttuurikasvatussuunnitelmat. Tällaiset ovat jo lain mukaan kuntien kulttuuritoimintaa. Laki määrittelee kuntalaisten oikeuden saada kulttuuripalveluita.

4. Taide- ja kulttuurialan koulutuksissa on jo laajasti työelämä- ja yrittäjyysopintoja, mutta ne eivät tunnista olemassa olevaa toimintaympäristöä. Koulutuspolitiikka ja koulutuksen sisällöt ovat liian paljon työelämää jäljessä. Ammatillisessa koulutuksessa tulisi olla voimakkaampi velvoite tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti työelämän kanssa. Taidekentän koulutusrakenteet eivät vastaa työelämän tarpeisiin.

Lausuntoa tehdessä kulttuuripoliittinen asetelma esimerkiksi esittävän taiteen valtiosuusuudistuksen kokonaisuudistuksen osalta on muuttunut. Taiteen edistämiskeskus päätti olla myöntämättä monivuotisia toiminta-avustuksia vuonna 2025, eikä voinut sitoutua liitteessä mainittuun kokonaisuudistukseen. Pyydämme taustamateriaalin päivittämistä ajankohtaisemmaksi perusteineen vastaamaan julkaisun ajankohtaa.

5. Kulttuuripoliittisen päätöksenteon tulisi pohjata tutkittuun tietoon ja sen ajantasaisuuteen. Siksi näemme tärkeänä nostaa kohdan 3.1 alta erikseen esiin toimenpiteen "Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi."

6. Taustamateriaalista puuttuu kokonaan laki kuntien kulttuuritoiminnasta.

Hautala Mari
Keski-Suomen Tanssin Keskus ry

